

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 18. februara 1854.

List 14.

Vodila dobrega gospodarstva pri kmetovanju.

Ni zadosti, da kmetovavec orje, gnojí, seje, in dobro oskerbljuje svoj sadež, da pridelke srečno spravi in jih kar je mogoče dobro prodá, — ni še zadosti, da svojo živino prav redí, in druge domače opravila dobro vreduje; treba mu je paziti še na druge važne reči, in te so:

1. kmetovavec mora vediti: s koliko delavci in s koliko in kakošno delavno živino zamore obdelati svoje kmetijstvo;

2. vediti mora po kateri poti, da bo svoje gospodarstvo izboljševal od leta do leta, in

3. koliko denarja potrebuje za oskerbovanje svoje kmetije, kako da zamore svoje letne dohodke in izdajke prerajati: koliko si je pridobil ali koliko je zgubil in koliko da ima premoženja, zadnjič kako se zamore škode varovati.

1. Od dela.

Znano je po skušnjah, da za obdelovanje enega orala (joha) na leto je potreba okoli 30 delavnih dni ročnega dela, da se polovica zemljiša, to je njiv in senošet, za žito, in druga polovica s senošetimi vred za živinsko klajo oberne. Tako ravnanje donaša vsakemu kmetovanju naj večji dobiček.

Ker vsak delavec na leto kakih 300 dni delati zamore, tedaj obdela en delavec 10 oralov polja, pridelk spravi in ga zmlati. — Po tem potrebuje kmetija z 20 orali — dva, kmetija z 30 orali tri delavce vsaki dan.

Dalje uči skušnja, da na dobro uravnanem zemljišu se za 1 oral polja potrebuje dela z živino skoz 7 in pol dni, kar se z dvema konjama opravi. Med to delo se šteje: vožnja gnoja, oranje, druge poljske opravila, vožnja žita v malin, vožnja derv, kar je od enega orala.

Ker se zamore z eno konjsko vprego (to je z dvema konjama) na leto 200 dni na polju, in 100 dni drugej delati, tedaj pride na eno konjsko vprego 40 oralov polja.

Prerajtila pa kažejo, da je opravljanje kmetije s konji nar dražji, in scer zavoljo tega, ker konji hočejo boljši klajo imeti, to je, v zernju, in ker je vsa njih postrežba in oprava, podkovanje itd. dražji, ker konji večkrat zbolé, da tačas niso za delo in zadnjič le toliko vrednosti imajo, kar je koža vredna. Tako je veliki kapital dveh konj v nekaj letih zgubljen, kar se pa o nesrečnih prigodkih še hitreje zgodi. — Konji se zamorejo s pridom le pri velikih kmetijah imeti, in tam le toliko, kar je potreba za daljne vožnje, za ktere druga počasna živina ni. Za veči del druge vožnje so pa voli in krave koristniši. Voli in pa krave za vprego pa morajo biti veliki, ker velika živina je že vstvarjena bolj za delo, ni tako počasna, in se tudi tako hitro ne utruje. Očitno vidimo to na volih ogerškega in poljskega plemena, ki za vprego prekosijo vse druge goveda celega sveta.

Trije srednje močni voli ravno toliko storé, kakor dva srednje močna konja; trije voli pa nič več ne veljajo, kakor dva konja, in ko se vol postara, se prodá mesarju in na kapitalu ni nič ali clo malo zgube.

Za male kmetije — do 30 oralov, kjer ni daljnih vožinj, so krave nar boljši.

Skušeno je, da 4 srednje močne krave toliko storiti zamorejo, kolikor 2 konja; pri dobri klaji dajo še mleka. Tako se smé šteti del manj stroškov za delo šteti, kakor pri konjih, in petnajsti del manj, kakor pri treh volih. — Če ravno krave zlasti ob deževnem vremenu delj časa delati ne morejo, dajo na mleku dobiček, in tega toliko več, kolikor bolji je piča.

Iz tega se razvidi, da opravljanje kmetij s konji je nar dražji, z voli manj drago, in z kravami nar boljši. Za tega voljo naj se pri malih kmetijah imajo le krave, pri srednjih voli, in pri velicijah konji in voli v pravi primeri, ako hočemo s pridom kmetovati. (Dalje sledi.)

Gospodarske skušnje.

(Da se pšenice snet ne loti), priporoča neki nemški kmetovavec sledeče: „Nikdar ne sej pšenice na frišni gnoj“. Odkar tako ravnam — pravi — nisem ne enega pšeničnega klasa na svojih njivah snetjavega imel. Nasvetovani pomoček pa se ima razumeti takole: njiva namreč je mogla poprejšnje leto gnojena in po tem s kako drugo frugo obdelana biti; za to še le pride pšenica. Da pa se prejšni frugi mora močno pognojiti, se samo po sebi razume. (Frd. Bl.)

(Graha in vsega sočivja se več pridela), ako se sadi ob zadnjem kraju lune, — pravi nekdo v „Frau. Bl.“ Zakaj to, ne vémo; da pa je gotovo, učé skušnje.

(Veliko korenje ali merkva — *Riesenmöhre*) slovi po Českem tako, da lani so bili vsi ondašnji kmetijski časniki polni velike hvale tega korenja, ki je neka posebna sorta navadnega, ima belo meso (je tudi sorta z rumenim mesom) in je prav sladka, zraste 12 do 15 pavcov dolga, po 3 pavce debela, in 2½ do 3 funte težka; pridela se je veliko, na oralu namreč 120 do 300 centov. Je veliko boljšega okusa in se lože mehko skuha, kakor navadno rumeno korenje. Tudi konje in prešiče dobro redí; krave dajejo po nji veliko mléka. To veliko korenje ljubi gorák in vlažen kraj in lahko ilavnato-pešeno, rahlo, globoko, dobro zemljo. Seje se iz začetka mesca aprila, zrela je mesca oktobra. — Ker se s tolikšno hvalo priporoča to korenje, je naročila krajnska kmetijska družba tega semena nekoliko za poskušnjo. Če ga bo kaj več dobila, ga bo rada razdelila tudi drugim kmetovavcem, ki se bojo za-nj oglasili. Takrat bomo tudi natanko popisali setev in obdelovanje velikega korenja.